

Merkel Csenge

Az évszakokhoz kapcsolódó óraátállítás és a belső piaci jogegységesítés

Seasonal changes of time and the harmonization of law in the internal market

Jelen írás az évszakokhoz kapcsolódó óraátállítás eltörlését célzó irányelvjavaslatot mutatja be az ezzel összefüggő jogi dilemmákkal. A javaslat megalkotására és elfogadására az Európai Unió (a továbbiakban: Unió) működéséről szóló szerződés 114. cikke ad jogalkotási jogalapot. A 114. cikk azonban nem általánosságban ad felhatalmazást az Uniónak a belső piac szabályozására, hanem csak konkrét feltételek teljesülése esetén teszi a szabályozást lehetővé. Ezeket a feltételeket az Európai Unió Bíróságának már több ízben értelmeznie kellett, és az így kialakult joggyakorlat tanulságait elemezve került ebben a cikkben mérlegre az óraátállítás eltörlésének kezdeményezése. A tanulmány a jogi megfontolásokon túl bemutatja az óraátállítás mellett és ellen szóló gyakorlati megfontolásokat, és ismerteti az ezzel kapcsolatos kutatások eredményeit is, következtetése, hogy az óraátállítás eltörlésére az Európai Unió hatáskörének megléte a 114. cikk alapján nem egyértelmű.

Kulcsszavak: európai integráció, belső piac, jogharmonizáció, óraátállítás, szubszidiaritás

This paper examines the legal questions regarding the competence of the European Union to discontinue seasonal changes of time. The legal basis for the adoption of such legislation is laid down in Article 114 TFEU. Since Article 114 TFEU does not grant general power to regulate the internal market, specific conditions have to be met in order to adopt such legislation. These conditions were interpreted several times by the European Court of Justice providing a rich case-law. This paper scrutinises the proposal in the light of the said case-law. Beside legal considerations, this article presents the pros and cons of discontinuing seasonal changes of time, and it also showcases the results of studies analysing this topic. The conclusion is that the

competence of the European Union to discontinue seasonal changes of time based on Article 114 TFEU is not clear.

Keywords: European integration, internal market, harmonization of law, seasonal changes of time, subsidiarity

Bevezetés

Az évszakokhoz kapcsolódó óraátállítással kapcsolatban mindannyiunknak vannak személyes tapasztalatai. Minden évben legalább kétszer köznapra téma az óraátállítás, gondosan figyelmeztetjük egymást, majd az átállás napján megjegyezzük, hogy milyen hatással volt ránk az egy órával több vagy épp kevesebb alvás. Megszokhattuk, hogy a közbeszédben is népszerű és ismétlődően aktuális ez a téma: miért van óraátállításra szükség? Miért alakult ki? Mik az előnyei és a hátrányai? És egyáltalán ki mondja meg, hogy hány óra van? Ezeknek a kérdéseknek a megválaszolásán túl jelen tanulmány azt kívánja bemutatni, hogy miként került európai uniós szabályozási tárgykörbe a nyári és téli időszámítás szabályozása, továbbá hogy milyen megfontolások és jogi lehetőségek vezették az Európai Bizottságot az óraátállítás jelenlegi rendszere eltörlésének felvetésére.

Az óraátállítás intézménye összehangoltság hiányában alkalmas arra, hogy a belső piacon fennakadásokat okozzon, ezért annak szabályozása is a belső piac akadálymentesítésének a területére esik. A belső piac megvalósulásáért zajló uniós jogharmonizációs folyamat ezért a legkülönbözőbb területeken tudja felütni a fejét, egységesítve ezáltal az európai kontinensen lévő nemzeti jogokat, azon keresztül pedig akár az uniós polgárok mindennapi életét. A téma vizsgálatának középpontjában az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) vonatkozó rendelkezései – elsősorban a 114. cikk, az általános belső piaci jogalap – lesznek.

A bevezető fejezet következő részében az európai gazdasági integráció főbb jogi jellemvonásait mutatom be. Az óraátállítás uniós szabályozása is ennek a gazdasági integrációnak a keretén belül valósult meg, és az újabb irányelv megalkotása is ebbe a témakörbe esik. A tanulmány későbbi fejezeteiben ezen általános belső piaci szabályozás koordinátarendszerében kívánom elhelyezni az óraátállítás eltörléséről szóló bizottsági javaslatot.

A belső piac és a jogharmonizáció

Az Európai Unió egy sokrétű integráció, amelyben a gazdasági integráció az uniós egységesülés egyik meghatározó szelete és egyben fő motorja is. Léteznek olyan integrációs elméletek (a neoklasszikus modellalapokon nyugvó gazdasági integrációs iskolák), amelyek az integráció belső mozgatórugójának egyenesen a gazdasági haszonszerzést és az összgazdasági teljesítmény növekedését tartják. (Pintér, 2017:341–347) Az Európai Unió történetében ezért a tagállamok közötti gazdasági összefonódások, az egyszerű gazdasági előnyök mellett, az Unió fennmaradásának és az integráció elmélyítésének egyik

zászlóshajójaként is funkcionáltak. Az európai uniós integrációs folyamatban ez a fajta gazdasági integráció a „belső piacban” valósult meg. A belső piac az EUMSZ meghatározása szerint egy olyan, belső határok nélküli térség, amelyben biztosított az áruk, a személyek, a szolgáltatások és a tőke szabad mozgása.¹ A tagállamok közötti kereskedelemnek olyannak kell lennie, mintha nem lennének országhatárok. Fő szabály szerint nincs helye tagállami protekcionizmusnak, és nem állhatnak fenn olyan tényezők, amelyek akadályoznák vagy megnehezítenék a szabad kereskedelmet. Az Unió egyik alapvető célja egy jól működő, szabad versenyen alapuló piacgazdaság kiépítése, ahol a gazdasági erőforrások leghatékonyabb elosztásával olcsóbb, ugyanakkor jobb minőségű európai termékek és szolgáltatások kerülnek mind a tagállami piacokra, mind a világgpiacra. Az Unió területén belül ezért biztosítani kell, hogy ne legyenek olyan akadályok, amelyek e négy gazdasági tényező szabad áramlását gátolhatnák. Értelemszerűen ahhoz, hogy az Unió ezeket a célkitűzéseket megvalósíthassa, hatáskörökre van szüksége, amelyeket a Szerződések² biztosítanak a számára. A belső piac kialakítására és fenntartására a tagállamok több jogalapot is Szerződésekbe foglaltak. A belső piac megvalósítására az EUMSZ-ben több jogalap is van: a 4. cikk (2) a) pont, a 26. cikk, a 27. cikk, a 114. cikk és a 115. cikk.³ Ezek közül a legáltalánosabb belső piaci jogalap a 114. cikk, amely felhatalmazza az Uniót, hogy a jogharmonizáció eszközével biztosítsa a tőke, az áru és a szolgáltatás szabad mozgását.⁴ A jogharmonizáció legegyszerűbben kifejezve egy *szabályozási technika*. (Blutman, 2013:275) A „harmonizáció”, a „jogszabályok közelítése” és a jogszabályok „összehangolása” pedig egymással szinonim fogalmak, és a Szerződések is ekként használják ezeket a kifejezéseket. (Somssich, 2011:2157) A jogharmonizáció lényege, hogy az Unió, megszüntetve a tagállamokban jelen lévő eltérő jogszabályokat, egységes szabályozási rendszert hoz létre. Ezáltal küszöböli ki, hogy az eltérő szabályok a belső piac fejlődését gátolják. A 114. cikk konkrét célja, hogy jogharmonizáció által megszűnjenek a tagállamokban az olyan eltérő szabályozások, amelyek a belső piacot torzíthatják. Fontos hangsúlyozni, hogy harmonizációs intézkedések meghozatalát nem igazolja csupán a nemzeti szabályozások közötti eltérések egyszerű léte, érvényességükhöz szükséges az is, hogy a tagállamok jogszabályi rendelkezései között olyan eltérések legyenek, amelyek természetüknél fogva akadályozhatják az alapvető szabadságokat, és így közvetlen hatással lehetnek a belső piac működésére. (Dienes-Oehm et al., 2014) A négy szabadság áramlásának akadályait, az Európai Bizottság Fehér Könyve⁵ óta három csoportba szokás sorolni. E szerint az akadályok lehetnek fizikai, technikai és fiskális akadályok. (Jeney et al., 2011:11) Egy ilyen technikai akadálnak lehetne tekinteni az óráátállítás rendszerét, ha az nem lenne egységesítve az Európai Unió területén, mivel

¹ Európai Unió működéséről szóló szerződés 26. cikk.

² Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata, Hivatalos Lap C 83, 2010. március 30.

³ www.europarl.europa.eu/factsheets/hu/sheet/33/a-belső-piac-altalanos-elvek (A letöltés dátuma: 2019. 12. 18.)

⁴ A személyek szabad mozgására eltérő rendelkezések vonatkoznak.

⁵ Commission of the European Communities (1985): Completing the internal market, White Paper from the Commission to the European Council, Brussels, 14 June COM (85) 310 final.

az össze nem hangolt rendszerek magasabb költségeket, több kényelmetlenséget és ezzel alacsonyabb termelékenységet eredményeznének az áruk és szolgáltatások piacán.⁶

A 114. cikk alatt szereplő belső piaci jogalap az Egységes Európai Okmány 1987-es hatálybalépésével került az Európai Gazdasági Közösséget létrehozó szerződésbe, akkor 100a. cikként.⁷ A 114. cikket megelőzően az EGK-szerződésben jelent meg az első általános belső piaci jogharmonizációs jogalap, amely a 100. cikk alatt szerepelt. A 100. cikk tartalmilag különbözött a jelenlegi 114. cikktől: egyhangúságot követelt meg a Tanácstól a jogi aktusok elfogadásához. Az „üres székek politikája” következtében létrejött luxemburgi kompromisszum könnyítette a 100. cikk alkalmazását, ezért az egyhangúság követelménye nem jelentett számottevő akadályt a jogalkotási folyamatban (Craig–de Búrca, 2011:94–95), azonban egy jogi aktus elfogadása nagyon sok időt vett igénybe.⁸ A jogharmonizációt a 100. cikk – az egyhangúság követelménye mellett – azzal is nehezítette, hogy csak irányelv elfogadását tette lehetővé, amely eszköz nem tudott feltétlenül megfelelő megoldással szolgálni a felmerülő problémákra. (Craig–de Búrca, 2011:94–95) A felsorolt nehézségek miatt fogadták el a 114. cikket, amely egyhangúság helyett csak minősített többséget követel meg a döntéshozatal során, és rendelet elfogadását is lehetővé teszi.

Hatáskörmegosztás a tagállamok és az Európai Unió között

A belső piac megvalósításában az Unió eszköze a jog, az Unió jogszabályok meghozatala révén teremti meg azokat a feltételeket, amelyek megfelelő környezetet biztosítanak a tagállamok közötti kereskedelemnek. A jogalkotáshoz azonban mindig, így az Európai Uniónak is jogalapra van szüksége, vagyis tisztázni kell, hogy ki, milyen mértékben és milyen alapon hozhat kötelező magatartási szabályt másokra nézve. Amikor nemzeti szinten gondolkozunk erről a kérdéskörrel, az állam jogalkotási tevékenységét „adott-nak” vesszük: az állam, amelynek a területén tartózkodunk, kötelező és végrehajtható jogszabályokat alkothat ránk nézve, és az államok ezen jogosítványát szuverenitásuk immanens részének tekintjük. Azonban amikor egy államon kívüli szereplő egy államra és a joghatósága alá tartozókra nézve jogszabályt alkothat, szükségszerűen magyarázatra szorul, hogy ezt milyen felhatalmazás alapján teszi. Ebben a sémában az Európai Unió a „kívülálló” jogalkotó, amelynek körülhatárolt jogalapra van szüksége ahhoz, hogy meghozhassa azokat a jogi aktusokat, amelyek a kitűzött célok megvalósításához szükségesek. A belső piac szabályozása és a belső piaci szabályozás alapjául szolgáló jogalapok működésének megismeréséhez ezért először a tagállamok és az Európai Unió közötti hatáskörmegosztást szükséges bemutatni.

Az Európai Unió egy elkülönült szervezeti rendszerrel rendelkező nemzetközi szervezet, amelynek jogi alapjait és működésének kereteit a tagállamok által kötött nemzetközi szerződések adják (alapítószerződések). (Blutman, 2013:31) Ezekben

⁶ Proposal for a Directive of the European Parliament and of the council discontinuing seasonal changes of time and repealing Directive (2018). 2000/84/EC. COM(2018) 639 final, 7.

⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=LEGISSUM:xy0027> (A letöltés dátuma: 2019. 03. 18.)

⁸ COM (85) 310 final.

az alapítószerződésekben a tagállamok a közösen meghatározott célok megvalósítása érdekében, a szuverenitásukhoz tartozó egyes hatásköreiket korlátozták, és az Európai Unió gyakorolja őket. (Dezső et al., 2007) A jogalkotásra való felhatalmazást tehát maguk a tagállamok adták az Európai Uniónak, amelynek kereteit a Szerződésekben határozták meg. Az ezekről szóló cikkeket nevezzük az úgynevezett jogalkotási jogalapoknak. E kereteken belül, az uniós jogalkotás következtében egy sajátos, államok feletti (szupranacionális), de egy szövetségi állam szintjét el nem érő jogrend (szubföderatív jogrend) valósult meg. (Blutman, 2013:43) Az uniós jog összessége egy szupranacionális jogrendet alkot, amely azáltal jöhetett létre, hogy a tagállamok jogalkotási kompetenciát engedtek az Uniónak. Ennek a szupranacionális jogrendnek az egyik alapvető jellemzője, hogy egy nemzetközi szervezet egy tagállamra kötelező jogszabályt akkor is elfogadhat, amennyiben az állam ahhoz külön nem járult hozzá. (Blutman, 2013:50) Éppen emiatt különösen érzékeny kérdés, hogy mikor van az Unió olyan jogalkotási területen, amelyen eljárhat, hiszen ha az Unió olyan jogviszonyokat kívánna szabályozni, amelyekre a Szerződések nem jogosítják fel, és visszaélészerűen élne az Unió valamely jogalkotási jogalappal, akkor az a tagállamok szuverenitását csorbítaná, mivel az Unió olyan jogkörben járna el, amelyre sosem kapott felhatalmazást. Az Unió és a tagállamok jogalkotási határainak pontos kijelölése ezért garanciális jellegű. Ezt a szabályt az Európai Unióról szóló szerződés 5. cikke fogalmazza meg: az Unió hatásköreinek elhatárolására a hatáskör-átruházás elve az irányadó, ennek megfelelően az Unió kizárólag a tagállamok által a Szerződésekben ráruházott hatáskörök határain belül jár el a Szerződésekben foglalt célkitűzések megvalósítása érdekében. Minden olyan hatáskör, amelyet a Szerződések nem ruháztak át az Unióra, a tagállamoknál marad.⁹

Vannak hatáskörök, amelyeket a tagállamok teljesen átengedtek (kizárólagos hatáskör) az Európai Unió számára, vannak azonban olyan hatáskörök, amelyek megosztottak az Unió és a tagállamok között. Ezeket a területeket tagállami és uniós szabályozás is rendezheti, oly módon, hogy egyes részterületeken az uniós szabályozás kiegészíti a tagállami szabályokat. (Blutman, 2013:120) Amikor nem az Európai Unió kizárólagos hatáskörébe tartozik egy szabályozási terület, az uniós hatáskör meglétének megítélése meglehetősen nehéz, ilyenkor külön kell vizsgálni a szubszidiaritás és az arányosság elvének való megfelelést. A szubszidiaritás elvének megfelelően az Unió csak akkor járhat el, ha a tervezett intézkedés céljait a tagállamok sem központi, sem regionális vagy helyi szinten nem tudják kielégítően megvalósítani, így azok a tervezett intézkedés terjedelme vagy hatása miatt az Unió szintjén jobban megvalósíthatók. Az arányosság elvének megfelelően pedig az Unió intézkedése sem tartalmilag, sem formailag nem terjedhet túl azon, ami a Szerződések célkitűzéseinek eléréséhez szükséges.¹⁰ A belső piac szabályozása a nem kizárólagos, megosztott hatáskörök közé tartozik, ezért az Uniónak ezen a jogalkotási területen a szubszidiaritás és arányosság elvét is tiszteletben kell tartania.

Azontúl, hogy a tagállamoknak elemi érdekük, hogy az Unió csak olyan területeken alkothasson jogi aktusokat, ahol erre a szuverenitásuk egy részét átengedték, a magán-szereplőkre és a gazdasági élet szereplőire is hatással lehetnek az uniós jogszabályok. Éppen ezért a jogalapok legitim igénybevételét nemcsak a tagállamok, hanem az ebben

⁹ Európai Unióról szóló szerződés 5. cikk.

¹⁰ Európai Unióról szóló szerződés 5. cikk.

érelkelt felek is időről időre meg szokták kérdőjelezni. Az uniós törvényalkotási mecha-
nizmusban születő rendeletek és irányelvek többször sértették már az egyes piaci
szereplők gazdasági érdekeit. Iskolapéldái lehetnek ennek a dohánytermékek vissza-
szorításáról szóló jogi aktusok¹¹ vagy a „roamingrendelet”,¹² amelyben a kis- és nagy-
kereskedelmi roamingdíjakat maximalizálta az Európai Unió. Ezekben az esetekben
a hátrányosan érintettek rendszerint előzetes döntéshozatali eljárás iránti kérelmük-
ben vetették fel az érintett uniós jogi aktus érvényességének kérdését, hogy ezáltal
esetleg megakadályozhassák azok alkalmazását. Ezen ügyek nyomán az Európai Unió
Bíróságának (a továbbiakban: Bíróság) színes joggyakorlata alakult ki arra vonatkozóan,
hogy az EUMSZ-ben szereplő 114. cikket miként kell értelmezni, és hogy az uniós jog-
alkotó mikor jár el jogszerűen ezen jogalap égisze alatt. A következő fejezetben ennek
a bírósági joggyakorlatnak a tanulságait mutatom be.

A belső piaci jogalap (EUMSZ 114. cikk) a Bíróság joggyakorlatának tükrében

A Bíróságnak több ízben kellett már vizsgálnia a belső piaci jogalap alkalmazási
körét. A Bíróság amikor egy jogalapra való hivatkozás helyességét vizsgálja, egyben
a hatalmi egyensúly öreként is megjelenik.¹³ A Bíróság feladata ilyenkor mindig túl-
mutat az előtte lévő konkrét ügyön, a Bíróság minden egyes megállapítása hatással
van a tagállamok és az Unió közötti hatalommegosztásra. Ennek a fejezetnek a kereté-
ben a joggyakorlatnak azon részeit mutatom be, amelyek az óráátállítás szabályozásá-
nak szempontjából relevánsak.

Amint azt M. Poiães Maduro főtanácsnok megjegyezte, annak a kérdésnek az el-
döntése, hogy az Unió a 114. cikk alapján jogosult-e eljárni, attól függ, hogy miként
értelmezzük a 114. cikk célját.¹⁴

Az első és legalapvetőbb megállapítás a belső piac szabályozásával kapcsolatban,
hogy a 114. cikk nem kíván általános szabályozási hatáskört biztosítani a belső piac
felett az Unió számára. Ennek megfelelően döntött a Bíróság a dohányreklámok tiltásá-
nak szabályozásáról szóló ügyben is. Ebben az ügyben az Unió szinte minden dohány-
termékkel kapcsolatos reklámot megtiltott. Mivel azonban a dohány-reklámok a leg-
több reklámhordozó esetében (például hamutartók) nem akadályozták az áruk szabad
mozgását, a Bíróság akként döntött, hogy az Európai Unió hatásköre nem terjed ki
ilyen tilalom bevezetésére.¹⁵ Mindemellett a 114. cikk nem korlátozódik kizárólag arra,
hogy a belső piac működését akadályozó tényezők elhárításához szükséges mértékben
hatalmazza fel az Uniót. Minden esetben különbséget kell tenni tehát a szabályozást ki-
váltó okok és a szabályozás mértéke, tartalma között.¹⁶ A harmonizáció révén lehetővé

¹¹ C-210/03 Swedish Match-ügy (ECLI:EU:C:2004:802).

¹² C-58/08 Vodafone és társai-ügy (ECLI:EU:C:2010:321).

¹³ C-58/08 Főtanácsnoki indítvány (ECLI:EU:C:2009:596) 1.

¹⁴ C-58/08 Főtanácsnoki indítvány (ECLI:EU:C:2009:596) 1.

¹⁵ C-376/98 Németország kontra Parlament és Tanács-ügy (ECLI:EU:C:2000:544) 96–101.

¹⁶ C-58/08 Főtanácsnoki indítvány (ECLI:EU:C:2009:596) 8.

kell tenni mindazon sokrétű politikai cél megvalósítását, amelyeket általában azokkal a nemzeti intézkedésekkel érnek el a tagállamok, amelyeket az uniós szabályozás vált fel. Ha a közösségi jogalkotó a 114. cikk alapján jár el, azt olyan módon teszi, amely adott politikai döntéseket tükröz. Ilyenek többek között a 114. cikk (3) bekezdésében megjelölt értékek, amelyek szerint a Bizottság a javaslataiban az egészségügyre, a biztonságra, a környezetvédelemre és a fogyasztóvédelemre vonatkozó javaslataiban a védelem magas szintjét veszi alapul.

A 114. cikkre jogalkapként való hivatkozás fő feltételei a következők: (1) a 114. cikkre akkor lehet hivatkozni, ha olyan eltérések vagy lehetséges eltérések vannak a nemzeti jogok között, amelyek gátolják az alapvető szabadságok szabad mozgását, vagy versenytorzulásokat hoznak létre; (2) objektíve és ténylegesen ki kell tűnnie a jogi aktusból, hogy annak célja a belső piac megteremtése és működése feltételeinek javítása. Ez nem jelenti, hogy ezen túl a 114. cikk alapján elfogadott jogi aktusnak ne lehetne önálló szabályozási célja.¹⁷

A 114. cikknek további kulcsponti eleme a szubszidiaritás és arányosság kérdése.¹⁸ Amikor az uniós jogalkotó egy jogi aktust elfogad, először azt szükséges megvizsgálni, hogy az megfelel-e az elsődleges feltételeknek, vagyis hogy olyan eltérések vagy lehetséges eltérések vannak-e a nemzeti jogok között, amelyek gátolják az alapvető szabadságok szabad mozgását, vagy versenytorzulást hoznak létre. Ha erre a kérdésre pozitív válasz adandó, a következő vizsgálandó szempont a szubszidiaritás és arányosság kérdése, ugyanis – megosztott hatáskör révén – az ezeknek való megfelelés is szükséges a 114. cikkben lévő jogalap jogszerű alkalmazásához.

A szubszidiaritás vizsgálata során arra a kérdésre keressük a választ, hogy a jogi aktus által kitűzött cél megvalósítása igényli-e az uniós beavatkozást, e körben nem elegendő egyszerűen az uniós beavatkozás előnyeire hivatkozni. Az arányosság feltételének teljesítéséhez két szempontnak kell megfelelni. Egyrészt szükséges, hogy az uniós jog rendelkezése által alkalmazott eszközök alkalmasak legyenek az érintett szabályozással kitűzött célok megvalósítására. Másrészt, hogy az uniós jogalkotó által választott beavatkozás ne lépjen túl a kitűzött célok eléréséhez szükséges mértéken. Ezzel összefüggésben a Bíróság széles mérlegelési jogkört ismert el az uniós jogalkotó számára azokon a területeken, ahol magatartása politikai, gazdasági és szociálpolitikai döntéseket igényel, illetve amikor összetett értékelést és mérlegelést kell végeznie. Ezekben a nehezen „megfogható” esetekben nem az a kérdés, hogy a meghozott uniós intézkedés volt-e az egyetlen vagy a lehető legjobb. Az intézkedés jogszerűségére ilyenkor csupán az elérni kívánt céllal kapcsolatos, nyilvánvalóan alkalmatlan jelleg lehet kihatással, azonban az uniós jogalkotó választását ilyenkor is objektív megfontolásokra kell alapoznia.¹⁹

Felmerült a Bíróság előtt olyan eset is, amikor egy meghatározott területen már sor került átfogó harmonizációra a 114. cikk alapján. Ez azonban egyáltalán nem jelenti azt, hogy az uniós jogalkotó ne módosíthatná, vagy ne igazíthatná ki a meglévő

¹⁷ C-376/98 Németország kontra Parlament és Tanács-ügy (ECLI:EU:C:2000:544) 81–85.

¹⁸ C-58/08 Vodafone és társai-ügy (ECLI:EU:C:2010:321), C-210/03 Swedish Match-ügy (ECLI:EU:C:2004:802), C-376/98 Németország kontra Parlament és Tanács-ügy (ECLI:EU:C:2000:544), C-491/01 British American Tobacco (Investments) és Imperial Tobacco-ügy (ECLI:EU:C2002:741).

¹⁹ C-58/08 Vodafone és társai-ügy (ECLI:EU:C:2010:321), C-491/01 British American Tobacco (Investments) és Imperial Tobacco-ügy (ECLI:EU:C2002:741).

szabályokat, és szükség esetén ne vezethetne be újakat az eredeti harmonizációs intézkedések céljainak hatékonyabb védelme érdekében. Épp ellenkezőleg, a Bíróság szerint téves és antidemokratikus lenne, ha az uniós jogalkotónak nem lenne lehetősége felülvizsgálni a korábbi politikai döntéseket annak érdekében, hogy a közvélemény változását és az újabb ismereteket figyelembe vehesse, illetve hogy a harmonizációs intézkedések előre nem látott, negatív következményeit korrigálni tudja. Abban az esetben is, ha a harmonizációs intézkedés hatékonynak bizonyult a belső piac létrehozását és működését illetően, az uniós jogalkotó számára meg kell hagyni azt a lehetőséget, hogy az intézkedést az ismeretek fejlődéséhez vagy a politikai preferenciákhoz igazítsa. A Bíróság egyértelműen úgy határozott joggyakorlatában, hogy a harmonizációs intézkedések formálhatók politikai véleményváltozás szerint, sőt, az uniós jogalkotó ilyen helyzetekben csak akkor teljesítheti a Szerződések által elismert általános érdekek védelmének biztosítására irányuló feladatát, ha az uniós szabályozást hozzáigazítja a változásokhoz.²⁰

Előfordult már olyan eset is, amikor egy intézkedés alapjául szolgáló tudományos álláspont nem volt egységes. A Bíróság szerint ez sem akadályozhatja az Uniót a valamelyik irányba való elköteleződésben. A dohányipari termékekkel kapcsolatban merült fel ez a kérdés, amikor egy termék egészségre ártalmasságának mértéke tekintetében nem volt teljes tudományos konszenzus. A terméket forgalmazni kívánó gazdasági társaság, emiatt úgy vélte, hogy az uniós jogalkotó nem felelt meg az arányosság követelményének, amikor a totális tilalom mellett döntött a tudományos bizonytalanság ellenére. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy ez az uniós jogalkotó szabadságában állt, és nem lépte túl ezzel a hatáskörét.²¹

A 114. cikk alapján több esetben tiltottak már be termékeket a belső piacon. Jogosan merül fel a kérdés, hogy egy termék betiltása hogyan járul hozzá a belső piac működéséhez. A tiltást lehet egyrészt preventív célokkal magyarázni, többek között olyan esetekben, amelyekben más szabályok betartatása a cél. Például a harmadik államokba exportra szánt dohánytermékeknek is meg kell felelniük az uniós követelményeknek, tilos azoktól eltérő összetételű dohányterméket gyártani az Unió területén belül. A tilalom annak a kockázatát kívánja csökkenteni, hogy illegálisan a belső piacon forgalomba kerüljenek nem EU-konform dohánytermékek. A Bíróság ezt az érvelést elfogadta, és megállapította, hogy az uniós szabályok hatékony érvényesülése érdekében helye van az ilyen tilalmak bevezetésének is.²² A „snus” (egyfajta füstmentes dohány) betiltását a belső piac torzulásának elkerülése és az egészségvédelem érdekében találta elfogadhatónak a Bíróság.²³ Ezenkívül L. A. Geelhoed főtanácsnok bizonyos termékek tilalmát azzal magyarázza, hogy az egységes, az egész Unióra kiterjedő tilalom csökkenti a végrehajtási költségeket, amelyek a hasonló termékek ellenőrzésével járnának, ha az adott termék csak bizonyos tagállamokban lenne betiltva. Tehát egy termék betiltása az egyéb hasonló termékek kereskedelmének megkönnyítését szolgálja, azokra nézve számol fel kereskedelmi akadályokat.²⁴

²⁰ C-58/08 Főtanácsnoki indítvány (ECLI:EU:C:2009:596) 11–12.

²¹ C-210/03 Swedish Match-ügy (ECLI:EU:C:2004:802) 46–58.

²² C-376/98 Németország kontra Parlament és Tanács-ügy (ECLI:EU:C:2000:544).

²³ C-210/03 Swedish Match-ügy (ECLI:EU:C:2004:802).

²⁴ C-434/02 Főtanácsnoki indítvány (ECLI:EU:C:2004:487) 78–80.

Ha a szabályozás oka, vagyis a jogszabályok eltérősége és a belső piacon ennek következtében fellépő akadályok bizonyítottak, akkor a Bizottságnak széles eszközök állnak a rendelkezésére az adott tárgy szabályozása iránti javaslat tekintetében.

Az évszakokhoz kapcsolódó óráátállítás uniós szabályozásának története

A nyári időszámítás története az első világháború idejére nyúlik vissza, amikor Európa államainak erőforráshiánnyal és súlyos gazdasági nehézségekkel kellett megküzdenie. Az óráátállítás bevezetésével kapcsolatban a legfőbb szempont a változó mennyiségű napfényhez való igazodás volt. Legelőször Franciaország és Németország fogadott el óráátállítással kapcsolatos szabályokat az első világháború alatt, hogy takarékoskodjanak a világítás céljára felhasznált szénrel. Ezt a döntést több európai állam is követte, majd a második világháború után felhagytak a nyári időszámítás gyakorlatával. Az olajválság hatására az 1970-es években kezdték a tagállamok ismét bevezetni a nyári időszámítást, egyesek energiamegtakarítási célokból, mások pedig abból a megfontolásból, hogy a szomszédos országokhoz igazodjanak. Jelenleg nemzetközi szinten mintegy 60 országban létezik nyári időszámítás, ám az utóbbi évtizedekben számos állam törölte ezt a gyakorlatot, mint például Kína (1991-ben), Oroszország (2011-ben) vagy Törökország (2016-ban).²⁵ Az Európai Unió tagállamai, ha fontolóra vették volna is az óráátállítás eltörlését az elmúlt években, nem hozhattak volna ennek megfelelő intézkedést, hiszen 1980 óta uniós jogszabály rendelkezik a nyári időszámításról, amely azt jelenti, hogy a kérdéskör már nem tartozik a tagállamok hatáskörébe. Ameddig az Unió nem hoz újabb döntést a nyári időszámítás kérdésében, addig a kialakult rendszer nem fog változni, hiszen a tagállamok nem fogadhatnak el olyan jogszabályt, amely ellentétes lenne az uniós joggal. Jelenleg a 2000/84/EK irányelv rendelkezik az évszakokhoz kötődő óráátállítással.²⁶ Ez az irányelv határozza meg, hogy minden év március utolsó vasárnapján a tagállamok a nyári, október utolsó vasárnapján pedig téli időszámításra álljanak át. A nyári és a téli időszámítástól meg kell különböztetni a tagállamok standard idejét, amelyek az időzónához kapcsolódnak, ebből a kontinensen három van. A tagállamok standard idejére vonatkozó döntéseket mindig is a tagállamok hozták meg, annak szabályozása nem tartozik az Európai Unió hatáskörébe. Az hatályos uniós irányelv csak azt szabályozza, hogy ezen standard időn belül minden évben nyári időszámításra kell egyszer átváltani és, hogy ezt a tagállamoknak mikor kell megtenniük.²⁷ Az Európai Bizottság, az Európai Parlament felkérésére,²⁸ a jelenleg hatályos 2000/84/EK irányelv

²⁵ Proposal for a Directive of the European Parliament and of the council discontinuing seasonal changes of time and repealing Directive (2018). 2000/84/EC. COM(2018) 639 final.

²⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 2000/84/EK irányelve a nyári időszámításra vonatkozó rendelkezésekről.

²⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 2000/84/EK irányelve a nyári időszámításra vonatkozó rendelkezésekről.

²⁸ Az Európai Parlament 2018. február 8-i állásfoglalása az óráátállításra vonatkozó rendelkezésekről [2017/2968(RSP)].

felülvizsgálatába kezdett, ezt követően pedig javaslatot tett annak hatályon kívül helyezésére és egyben egy új jogi aktus elfogadására. Ennek az újabb jogi aktusnak az elfogadása egyelőre várat magára.²⁹

Az óraátállítás eltörlésének előnyei és hátrányai

Az óraátállítás eltörlésével összefüggő tanulmányok eredményei

Mind a nyári időszámítás megtartásának, mind az eltörlésének vannak előnyei és hátrányai.³⁰ A Bizottság ezek összegyűjtésére hatásvizsgálatokat és tanulmányokat végzett, amelyek eredményeképp nem egyszerű annak eldöntése, hogy valójában milyen előnyökkel szolgál a majdani óraátállítás esetleges eltörlése. Ezen kutatások következtéseit ebben a fejezetben kívánom összefoglalni öt különböző szempont alapján: a belső piac, az energiamegtakarítás, az egészség, a közúti közlekedésbiztonság és a mezőgazdaság szempontjából. Ami a belső piaci szempontokat illeti, „a bizonyítékok egyelőre a következők tekintetében egyértelműek: ha az óraátállítás időpontjait a tagállamok nem egyeztetnék egymással, az kedvezőtlen hatással járna a belső piacra, mert emelkednének a határokon átnyúló kereskedelem költségei, több kényelmetlenséggel járna, és esetleg zavart szenvedne a közlekedés, a kommunikáció és az utazás, valamint csökkenne a termelékenység az áruk és a szolgáltatások belső piacán”.³¹ Ami az energiamegtakarítást illeti, amely a nyári időszámítás bevezetésének fő oka is volt eredetileg, mára már nem mérvadó szempont. A körülmények a bevezetés óta sokat változtak, a nyári időszámításra való áttérés energiaspórolása ma már csekély. A technológiai fejlődés az élet ezen területén is kifejtette hatását, a világítással kapcsolatos új eszközök bevezetése csökkentette a nyári időszámítás energiamegtakarítását. Meg kell azonban jegyezni, hogy ezek az adatok a földrajzi elhelyezkedéstől nagyban függenek. Számokra vetítve ez például Spanyolország esetében azt jelenti (egy 2015-ben készült felmérés szerint), hogy a világításra felhasznált energia össz mennyisége 5%-kal csökkent a nyári időszámításnak köszönhetően, ami évi 300 millió euró megtakarítást jelent. Az óraátállítás megtartása és eltörlése kapcsán az egészségre gyakorolt hatás szempontjából a legellentmondásosabbak a tanulmányok, mivel egymás ellen ható tényezőket szükséges figyelembe venni. Ennek következtében nehéz előre jelezni, hogy az óraátállítás eltörlése valós hatással lenne-e az emberek egészségi állapotára, és ha igen, akkor azok milyenek lennének. Az egyik álláspont szerint a nyári időszámítás alkalmas pozitív egészség hatás kiváltására, mert gyakoribbá válnak az óraátállítás következtében a kései

²⁹ Proposal for a Directive of the European Parliament and of the council discontinuing seasonal changes of time and repealing Directive (2018). 2000/84/EC. COM(2018) 639 final. A kézirat lezárásakor: 2019. 08. 19.

³⁰ ICF International: The application of summertime in Europe: a report to the European Commission Directorate-General for Mobility and Transport (DG MOVE), September 2014. <https://ec.europa.eu/transport/sites/transport/files/facts-fundings/studies/doc/2014-09-19-the-application-of-summer-time-in-europe.pdf> (A letöltés dátuma: 2019. 01. 29.)

³¹ Proposal for a Directive of the European Parliament and of the council discontinuing seasonal changes of time and repealing Directive (2018). 2000/84/EC. COM(2018) 639 final.

szabadtéri szabadidős programok. Ezzel szemben bizonyos kutatások azt az eredményt hozták, hogy az óraátállítás negatív hatással van az emberi szervezet bioritmusára, mert bizonyos kronotípusú emberek számára hetekbe is telhet az átállítás. Az egészségre vonatkozó megállapítások azért is kiemelten fontosak az óraátállítás szabályozásával összefüggésben, mert a belső piaci jogalap (EUMSZ 114. cikk) megköveteli, hogy az Unió jogalkotása során az emberi egészség védelmének magas szintjét vegye alapul. Az óraátállítás megszüntetése mellett további érvként a közúti közlekedésbiztonságot szokás felhozni. E szerint az álláspont szerint az óra tavaszi előreállításából fakadó alváshiány növelheti a balesetek kockázatát, azonban a nyári időszámítás balesetekre gyakorolt közvetlen hatását nehéz kimutatni, így a bizonyítékok ezen a területen sem perdöntők. Az óraátállítás mezőgazdasági szektorra gyakorolt hatásának vizsgálatánál azon problémának lehetősége merült fel, hogy az óraátállítás megzavarhatja az állatok bioritmusát, mert évente kétszer megváltozik a fejések és az etetések időpontja. Ezek az aggályok azonban megszűnőfélben vannak az új technológiáknak köszönhetően, például mesterséges fény, automatizált eszközök használatával.

A Bizottság arra jutott, hogy a vizsgált szempontok egyike sem szolgál megkérdőjelezhetetlen előnyekkel, a felhozható érvek mind a két oldalon kioltják, és ellensúlyozzák egymást. Ha pedig abból indulunk ki, hogy az óraátállítás a mai napig spórolást jelent, még ha csekélyet is, akkor nehézségbe ütközünk annak eldöntése során, hogy az Európai Unió valójában melyik forgatókönyvvel járna jobban. Ha a felsorolt előnyök nem is meggyőzőek, az uniós jogalkotást indokolhatja az a pusztán tény is, hogy az Unió polgárai az óraátállítás eltörlését támogatnák,³² a választópolgárok személyes jólléte is egyfajta előny. Ennek felmérésére a Bizottság online társadalmi konzultációt folytatott le, amelynek eredményeit a következő alponban tárgyalom.

Az óraátállítás eltörlésével kapcsolatban tartott online konzultáció

A Bizottság az óraátállítás eltörléséről való diskurzus részeként nyilvános konzultációt kezdeményezett. Ez lett az eddigi legsikeresebb konzultáció, soha ennyi visszajelzés még uniós konzultációra nem érkezett.³³ Megjegyzendő azonban, hogy a soha nem látott érdeklődés ellenére az Unió lakosságának egészéhez mérve a válaszadók száma még mindig csekély. A konzultáció a „Have Your Say” internetes oldalon zajlott 2018. július 4. és augusztus 16. között. A konzultációban feltett kérdésekre 4,6 millió érvényes válasz érkezett, a válaszadók 84%-a pedig akként nyilatkozott, hogy szeretné eltörlőni az évi kétszeri óraátállítást. A konzultációban részt vevők 99%-a természetes személy volt, a maradék 1%-ot jogi személyek és kormányzati szervek tették ki. A legtöbb válasz Németországból (70%), Franciaországból (8,6%) és Ausztriából (6%) érkezett. Két tagállam (Görögország és Ciprus) kivételével minden tagállamban az óraátállítás eltörlése mellett voksoltak a résztvevők.

³² C-491/01 British American Tobacco (Investments) és Imperial Tobacco-ügy (ECLI:EU:C2002:741) 80.

³³ Nincs több óraátállítás az EU-ban: de mi történik most? https://europapont.blog.hu/2018/10/02/nincs_tobb_oraatallitas_az_euban_de_mi_tortenik_most?fbclid=IwAR1GJ5Xk0s8ct7OqoVTLGg-Ko7CmUIBRt0SoEGCaShbgH0Lwo2tg6r_bEcSI (A letöltés dátuma: 2019. 01. 29.)

A konzultációs kérdőív öt kérdésből állt. A Bizottság egyrészt arra volt kíváncsi, hogy milyen tapasztalatok vannak az évi kétszeri óráátállítással kapcsolatban. A válaszadók 76%-a azt nyilatkozta, hogy negatív hatással van rá az évi kétszeri óráátállítás.

A második kérdés arra irányult, hogy a résztvevők eltörölnék-e az óráátállítást, a harmadik kérdésben az előbbi kérdés megindokolását várták. A válaszadók 84% a az évi kétszeri óráátállítás eltörlését támogatná (a magyarországi szavazók 90%-a támogatná az óráátállítás eltörlését). A jelenlegi rendszer eltörlését támogatók között a vezetők az óráátállítás egészségre gyakorolt negatív hatása volt, ezt az energiamegtakarítás elenyésző jelentősége követte. Azok többsége, akik az óráátállítás megtartása mellett voksoltak, választásukat a tovább elnyújtható szabadidős tevékenységek gyakorlásának lehetőségével indokolták.

A negyedik kérdés arról szólt, hogy a résztvevőknek mennyire lenne fontos, hogy a válaszadásuk függvényében alakuljon a szabályozás. Erre a kérdésre egy 1-től 10-ig terjedő skálán átlagban 7 pontot adtak a résztvevők.

Az ötödik kérdésben amellet kellett állást foglalni, hogy az állandó nyári vagy téli időszámítást preferálnák-e a résztvevők. Az összes válaszadó 56%-a nyári időszámítást állandósítana, a válaszadók 36%-a ezzel szemben a télit támogatná, míg 8%-nak nem volt véleménye erről a kérdéstről.

A konzultáció módszertana tekintetében maga a Bizottság tesz fontos észrevételeket az eredmények közzétételkor. Egyrészt a konzultáció statisztikailag nem reprezentatív, másrészt az online végzett konzultációkban megjelenik a résztvevők körében egyfajta önszelekció, mivel csak azon személyek álláspontja derül ki, akik hajlandók az interneten ilyen véleménymegosztásokban részt venni, ez pedig torzító hatású lehet.³⁴

A konzultációt követően az óráátállítás eltörlése hirtelen a figyelem középpontjába került az európai uniós közbeszédben. Ez valószínűleg a konzultáció eredményességének és a széles körű társadalmi érdeklődésnek volt köszönhető. Jean-Claude Juncker, a Bizottság akkori elnöke a konzultációt követően a német közszolgálati televízió-nak elmondta, hogy a Bizottság elé viszi az óráátállítás megszüntetését. Juncker szerint értelmetlen lett volna megkérdezni az európai polgárokat, ha utána nem történik semmi a jogalkotás szintjén.³⁵ Az *Unió helyzete (2018): Elérkezett az Európai szuverenitás ideje* című beszédének írásbeli változata alapján pedig a következő megjegyzést tette a Európai Parlament képviselőinek: „Valamennyien hangoztatni szoktuk – leginkább ünnepi beszédekben –, hogy a nagy kérdésekben legyünk ambíciózusabbak, a kis dolgokban pedig szerényebbek. Ám az európaiak nem fognak tapsolni nekünk, ha eközben továbbra is uniós rendelet írja elő, hogy az órákat évente kétszer át kell állítanunk. A Bizottság a mai napon javaslatot tesz arra, hogy ez ne így legyen. Meg kell szüntetni az óráátállítást. A szubszidiaritás elve alapján a tagállamoknak saját maguknak kell dönteniük arról, hogy polgáraik a nyári vagy téli időszámítást kövessék-e. Elvárom, hogy ebben a Parlament és a Tanács is egyetértsen, és a belső piaccal összhangban álló

³⁴ Commission Staff Working Document, Public Consultation on EU Summertime Arrangements, Brussels, 12.9.2018, SWD(2018) 406 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TEXT/?uri=CELEX:52018SC0406> (A letöltés dátuma: 2019. 12. 18.)

³⁵ HORVÁTH Csaba László (2018): Eltörölhetik az óráátállítást az Európai Unióban, <https://24.hu/kulfold/2018/08/31/oraataallitas-europai-unio-juncker/> (A letöltés dátuma: 2019. 12. 18.)

megoldásokat találjunk. Sürget az idő.”³⁶ Az óráátállítás eltörlése politikai célkitűzéssé és tényezővé vált.

Látható, hogy a belső piaci szabályok a nyers gazdasági szabályozáson túlmutatóan képesek az uniós politika népszerű elemévé is válni. Az is kiderül, hogy hatásait tekintve a belső piaci jogalap közvetlenül is túlmutathat a gazdasági megfontolásokon. Ez egyrészt a belső piaci szabályozás azon jellemzőjéből is egyenesen következik, hogy az Európai Unió túllépett az egyszerű deregulációs szándékon.

A belső piaci szabályozás nagy része nem hat ki közvetlenül az uniós polgárok köznapjaira, az óráátállítás ebből a szempontból különleges, hiszen minden, az uniós tagállamok határain belül élő polgárra nézve közvetlen hatással van. A már ismertetett bírósági joggyakorlatból az is kiderül – ha a belső piaci szabályozás feltételei fennállnak –, az uniós jogalkotónak önálló szabályozási céljai is lehetnek. Ez logikus is, hiszen ahogyan a tagállami jogalkotóktól nemzeti szinten elvárható, hogy egy-egy tárgykör szabályozása során a társadalom érdekét képviselő rendelkezéseket is beépítsenek a jogszabályokba, úgy az uniós jogalkotónak is szükséges a lehető legoptimálisabb megoldásokat és szabályozási célokat a jogi aktusokba foglalnia. A jogharmonizáció révén lehetővé kell tenni mindazon sokrétű politikai célok megvalósítását, amelyeket általában azokkal a nemzeti intézkedésekkel érnek el, amelyeket az uniós szabályozás vált fel.³⁷

Az óráátállítás és a belső piaci jogalap

A belső piaci jogalap és az óráátállítás szabályozásának ismertetése után, annak a vizsgálatára kívánok kísérletet tenni, hogy az óráátállítás eltörlésére tett bizottsági javaslat hogyan felel meg a belső piaci jogalap felhatalmazó rendelkezésének.

Amint már fentebb kifejtettem, az EUMSZ 114. cikkére akkor lehet hivatkozni, ha olyan eltérések vagy lehetséges eltérések vannak a nemzeti jogok között, amelyek gátolják az alapvető szabadságok szabad mozgását, vagy versenytorzulásokat hoznak létre. Másrésztől objektíve és ténylegesen ki kell tűnnie a jogi aktusból, hogy annak célja a belső piac megteremtése és működése feltételeinek javítása. Ami az óráátállítás összehangolásáról szóló új irányelvet illeti, a Bizottság szerint a bizonyítékok a tekintetben egyértelműek, hogy ha az óráátállítás időpontjait a tagállamok nem egyeztetnék egymással, az kedvezőtlen hatással járna a belső piacra.³⁸ Látszólag tehát a belső piaci jogalap alkalmazásának elsődleges feltételei teljesülnek: harmonizáció nélkül olyan lehetséges eltérések alakulnának ki a nemzeti jogok között, amelyek negatívan befolyásolnák a három szabadságot az Unió belső piacán. Annak ellenére, hogy a Bizottság úgy ítéli meg, hogy van megfelelő hatásköre az óráátállítás eltörléséről rendelkezni, a szubsidiaritás elve és a belső piac fragmentációjának kockázata korlátokat szabhat ennek

³⁶ Jean-Claude Juncker elnök éves beszéde az Unió helyzetéről az Európai Parlament előtt: Az Unió helyzete (2018), https://ec.europa.eu/commission/priorities/state-union-speeches/state-union-2018_hu (A letöltés dátuma: 2018. 12. 18.)

³⁷ C-58/08 Főtanácsnoki indítvány (ECLI:EU:C:2009:596) 8.

³⁸ Proposal for a Directive of the European Parliament and of the council discontinuing seasonal changes of time and repealing Directive (2018). 2000/84/EC. COM(2018) 639 final.

a szándékának. Ezen két téma tárgyalása előtt, az egészségre gyakorolt hatással összefüggő megfontolásokra kívánok kitékinteni.

Az egészség magas szintű védelme és a belső piaci jogalap

Amint fentebb kifejtettem, a Bizottság által készített, illetve készített tanulmányok is görcső alá vették az óraátállítás egészségre gyakorolt hatását. Ez különösen azért fontos, mert a 114. cikk megköveteli, hogy a Bizottság az egészségügyre, a biztonságra, a környezetvédelemre és a fogyasztóvédelemre vonatkozó javaslataiban a védelem magas szintjét vegye alapul, különös figyelemmel a tudományos tényeken alapuló új fejleményekre.³⁹ A tudományos kutatások eredményei azonban nem szolgáltak egyértelmű eredményekkel. Egyrészt elmondható, hogy az emberi szervezet számára az óraátállítás megterhelő, és hogy ennek a megterhelésnek negatív egészségi következményei is lehetnek. Másrészt megjelenik egy másik szempont is, amely az előzőt ellensúlyozni képes, mégpedig az estebe elnyúló szabadidős programok egészségmegőrző hatása. Az óraátállítás közlekedési balesetekre gyakorolt hatása ugyan nem kötődik közvetlenül az emberi egészséghöz, de közvetve mindenképp az emberi élet és testi épség rombolásának egyik kockázata. Ugyan a kutatások eredményei itt is bizonytalanok, a közlekedési balesetekre hatással lehet az óra átállításával járó alváshiány. Összességében tehát nincs teljes tudományos konszenzus a tekintetben, hogy melyik „órarendszer” támogatja jobban az emberi egészség megővését, az azonban kétségtelen, hogy az eltörlés mellett voksoló polgárok az emberi egészségre gyakorolt hatást jelölték meg választásuk fő okaként.⁴⁰ A felmérésből azonban nem derül ki, hogy az emberek azért választottak-e így, mert a saját bőrükön érzik ilyen nagy számban az átállítás negatív hatásait, vagy csak elterjedt a polgárok körében, hogy az óraátállítás kockázatos az egészségi állapotra nézve.

Ha lenne tudományos konszenzus az egészségre gyakorolt hatást illetően, azt a Bizottságnak mindenképpen figyelembe kellene vennie. Az egészségvédelemmel kapcsolatos jogalkotói megfontolások több alkalommal is döntő jelentőségűek voltak már a belső piaci jogalappal meghozott jogi aktusok elfogadása során. Már fentebb említettem két olyan tilalmat is, amelyek utóbb az Európai Unió Bíróságának rostáján is átmentek. Egyik esetben bizonyos dohánytermékek gyártását tiltották be⁴¹ – még a harmadik országokba szánt exportra gyártást is kizárva –, a másik esetben a „snus” (íny és ajak közé helyezendő dohány, amelyet Svédországban használtak) forgalmazását tiltották be az Unió területén belül.⁴² Mindkét esetben az Európai Unió Bírósága bizonyos fokú kockázat fennállása miatt látta elfogadhatónak a vitatott intézkedéseket. A bizonyos összetételű dohánytermékek gyártása harmadik országok számára túl nagy kockázatot jelentett a tekintetben, hogy a nem EU-konform dohánytermékek könnyen illegálisan forgalomba kerülhetnek a belső piacon. A „snus” esetében pedig a fiatalok rászakásának a kockázata indokolta a kereskedelem tilalmát. Jól látható tehát, hogy az emberi

³⁹ Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikk (3).

⁴⁰ Proposal for a Directive of the European Parliament and of the council discontinuing seasonal changes of time and repealing Directive (2018). 2000/84/EC. COM(2018) 639 final.

⁴¹ C-376/98 Németország kontra Parlament és Tanács-ügy (ECLI:EU:C:2000:544).

⁴² C-210/03 Swedish Match-ügy (ECLI:EU:C:2004:802).

egészséget veszélyeztető tényezők kiküszöbölése az Európai Unió számára tág mérlegelési kört biztosít a szabályozás tartalma tekintetében. Mivel az óráátállítás esetében egymást kioltó faktorok jelennek meg, nem egyszerű megítélni, hogy melyik rendszer jár kevesebb egészségi kockázattal.

Az egészségvédelem magas szintjének biztosításától elválaszthatatlan az elővigyázatosság elve, amelyre a Bizottság szerint akkor lehet hivatkozni, ha várható kockázatot állapítanak meg, és a tudományos kutatások eredményei vegyesek vagy nem meggyőzőek.⁴³ L. A. Geelhof főtanácsnok szerint az Európai Unió akkor alapíthatja cselekvését az elővigyázatosság elvére, ha a következő három feltétel teljesül: a kockázat tekintetében tudományos bizonytalanságnak kell fennállnia, a kockázatot elemezni kell, valóságát bizonyítani kell, és a kockázatnak a közérdekre lényeges következményt kell gyakorolnia. A Bizottság az óráátállítással kapcsolatban mindeddig nem hivatkozott az elővigyázatosság elvére. Ennek ellenére a jogalkotónak szabadságában áll erre az elvre hivatkozni, amikor a belső piaci jogalap alapján jár el.⁴⁴ Így a Bizottság a későbbiekben az egészségi megfontolásokra tekintettel hivatkozhat arra is, hogy a meglévő óráátállító rendszer az egészségre ártalmas kockázatokkal jár.

A Európai Unió Parlamentje által elfogadott javaslat az egészségre gyakorolt hatások tekintetében módosította a Bizottság javaslatát, és a következő passzust ékelte be a jogi aktus javaslatába: „A kronobiológia szerint az emberi test bioritmusára hatást gyakorol minden időváltozás, és ez károsan hathat az emberi egészségre. A legújabb tudományos bizonyítékok egyértelműen azt sugallják, hogy összefüggés van az óráátállítások és a szív- és érrendszeri betegségek között, amelyek az óráátállítások által a cirkadián ritmusban okozott zavarokhoz kapcsolódnak. Bizonyos csoportok – például a gyermekek és az idősek – különösen érzékenyen reagálnak. A közegészség védelme érdekében helyénvaló tehát megszüntetni az évszakokhoz kapcsolódó óráátállítást.”⁴⁵ Az egészségi kockázatok tehát nagy súllyal esnek latba a javaslat elfogadásakor. A Bíróság joggyakorlatát tekintve az ilyen megfontolások tág mérlegelést biztosítanak az Uniónak a cselekvése megválasztásában, így az óráátállítás eltörlése a 114. cikk alapján indokolható a közegészség védelmével is, de nem csak azzal.⁴⁶

A szubszidiaritás elvének megtartása

A szubszidiaritás elvének megtartására vonatkozóan a Bizottság azon a véleményen van, hogy a belső piac működéséhez harmonizált rendszer szükséges, és mivel „egyre többen jelezték”, hogy a jelenlegi óráátállító rendszert eltörlnék, a harmonizált megközelítés csak egyetlen módon biztosítható a továbbiakban: az évi kétszeri óráátállítás eltörlésével. Az arányosság elvének megtartását a Bizottság pedig annyival indokolja,

⁴³ COM/2000/0001 final.

⁴⁴ C-434/02 Főtanácsnoki indítvány (ECLI:EU:C:2004:487) 103.

⁴⁵ Az Európai Parlament 2019. március 26-i jogalkotási állásfoglalása az évszakokhoz kapcsolódó óráátállítás megszüntetéséről és a 2000/84/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló európai parlamenti és tanácsi irányelvre irányuló javaslatról [COM(2018)0639 – C8-0408/2018 – 2018/0332(COD)] Módosítás 7.

⁴⁶ C-58/08 Vodafone és társai-ügy (ECLI:EU:C:2010:321) 36.

hogy az irányelv nem lépi túl a cél eléréséhez szükséges mértéket. A cél elérése érdekében az időszámításra vonatkozó harmonizált szabályokat az Unió garantálja, ez azonban nem fosztja meg a tagállamokat azon joguktól, hogy eldöntsék, a nyári vagy a téli időszámítást alkalmazzák-e állandó időként. Ezenfelül az irányelv nem érinti a tagállamok azon jogát, hogy meghatározzák, hogy területük határain belül milyen standard időt vagy időket alkalmazzanak, ugyanis mindegyik tagállam maga dönthetné el a jövőben, hogy a téli vagy a nyári időszámítást kívánja-e alkalmazni.⁴⁷

A Szerződések a szubszidiaritás és arányosság elvének betartása érdekében speciális eljárásokat is tartalmaznak. A Szerződésekhez csatolt második jegyzőkönyv tartalmazza azokat a konkrét garanciális szabályokat, amelyek a szubszidiaritás elvének érvényesülését végrehajthatóan biztosítják. A jegyzőkönyvbe foglalt egyik ilyen eljárás szerint a Bizottságnak a jogalkotási aktusokat meg kell küldenie a tagállami parlamenteknek, amelyek véleményezhetik a jogalkotási javaslatok szubszidiaritásnak való megfelelését. Ha valamelyik nemzeti parlament úgy véli, hogy a tervezett jogalkotási aktus nem felel meg a szubszidiaritás és arányosság elvének, indokolt véleményt küldhet a Bizottságnak. Ezt követően jogalkotási eljárás során figyelembe kell venni a megküldött indokolt véleményeket. Ezenfelül, ha a nemzeti parlamentek egyharmada – rendes jogalkotási eljárás során a nemzeti parlamentek egyszerű többsége – kifogásolja, hogy nem teljesült a szubszidiaritás elve, a jogalkotási aktus felülvizsgálata kötelező. A felülvizsgálat után a Bizottság fenntarthatja, módosíthatja vagy elvetheti a jogalkotási javaslatot.⁴⁸ Ennek az eljárásnak a keretében az óráátállítás eltörléséről szóló bizottsági javaslat meg lett küldve a nemzeti parlamenteknek véleményezésre, és a dán parlament, valamint az Egyesült Királyság parlamentjének mindkét háza indokolt véleményben kifogásolta a szubszidiaritás és arányosság elveinek megtartását az új irányelvvel szemben.⁴⁹

A dán parlament arra hívta fel a figyelmet, hogy a szubszidiaritás elvének megfelelően csak akkor lehet uniós szinten egy jogi aktust meghozni, ha a kitűzött célokat nem lehet eredményesen elérni tagállami szinten. Emellett felröptette, hogy a Bizottság nem tartotta meg kellőképpen az indokolási kötelezettségét. Eszerint az irányelv javaslatának részletes indokolást kellene tartalmaznia arra vonatkozóan, hogy a szubszidiaritás elvének való megfelelés tesztelhető legyen. A dán parlament megkérdőjelezte, hogy az óráátállítás feladása hozzájárul-e a belső piac eredményesebb működéséhez, mivel ennek alátámasztására szolgáló érvekről nem szólt a javaslat. Sőt, véleményük szerint a belső piac az új irányelv elfogadásával csak fragmentáltabbá válna, mivel az időzónák tovább töredeznének a tagállamok között. Azáltal, hogy minden tagállam vagy nyári, vagy téli időszámításra állna át, sokkal nagyobb diverzitás alakulna ki a belső piacon belül, amely mind a kereskedelem, mind a fogyasztók számára egyfajta kockázatot jelentene. A dán parlament azt is megkérdőjelezte, hogy az óráátállítás eltörlésére komoly igény jelent volna meg a polgárok és a tagállamok részéről. A dán parlament itt a konzultáció

⁴⁷ Proposal for a Directive of the European Parliament and of the council discontinuing seasonal changes of time and repealing Directive (2018). 2000/84/EC. COM(2018) 639 final.

⁴⁸ Jegyzőkönyv a szubszidiaritás és az arányosság elvének alkalmazásáról 2012 HL C 326.

⁴⁹ www.ipex.eu/IPEXL-WEB/scrutiny/COD20180332/dkfol.do (A letöltés dátuma: 2018. 12. 18.); www.ipex.eu/IPEXL-WEB/scrutiny/COD20180332/uklor.do (A letöltés dátuma: 2018. 12. 18.); www.ipex.eu/IPEXL-WEB/scrutiny/COD20180332/ukcom.do (A letöltés dátuma: 2018. 12. 18.)

eredményeire is utalt, ugyanis a válaszok 70%-a egy tagállamból (Németországból) érkezett. A dán parlament aggodalmát fejezte ki a kontinensen lévő földrajzi különbségek miatt is, amely Dániát és az észak-európai országokat különösen érinti ebben a kérdésben. Ezekben az államokban hosszú téli éjszakák, nyáron pedig hosszú nappalok vannak. Emiatt uniós szinten nem célszerű ilyen szabályozást hozni. Ezenfelül a dán kormány is tartott egy nyilvános konzultációt az óraátállítás eltörléséről. Ez alapján a dánok sem az óraátállítás megszüntetése, sem a megtartása mellett nem tudtak egyértelműen állást foglalni. A dánok között abban sem volt konszenzus, hogy uniós vagy tagállami szinten kellene-e a kérdéskört rendezni. További kérdőjel Dánia számára, hogy az irányelv elfogadása esetén melyik állandó időszámításra térne rá. A dán gazdasági szereplők érdekei ebben a kérdésben ellentétesek, a turisztikai szolgáltató szektor (éttermek, szabadidős tevékenységek biztosítói) a nyári nyitva tartás érdekében hosszabb nappalokat szeretne, ezzel szemben az ipar, a kereskedelmi és közlekedési ágazat szereplői a másik időszámításban látnak előnyöket, illetve abban, hogy Dánia a szomszéd országokhoz igazodjon. A dán parlament „The Unity List” pártja azon az állásponton van, hogy az óraátállítás kérdéséről nem az Európai Uniónak kell rendelkeznie, hanem egyedül a tagállamoknak. Az ő megoldási javaslatuk, hogy a tagállamok egy nemzetközi egyezmény keretében rendezzék az időszámításra vonatkozó preferenciáikat.⁵⁰

Az egyesült királyságbeli parlamenti házak indokolt véleményükben először szintén a javaslat részletes indokolásának hiányosságait nehezményezik. A parlament az uniós konzultáció jelentőségét is vitatja: a 4,6 millió résztvevő az Európai Unió lakosságának 1%-át sem teszi ki, ezenfelül a válaszok 84,6%-a három tagállamból érkezett, amelyből 70% csupán Németország volt. Ezekre az arányokra hivatkozva a Lordok Háza megkérdőjelezte, hogy valóban növekvő igény lenne az óraátállítás eltörlésére. A Lordok Háza kritikával illette azt is, hogy egyetlen tanulmány alapján sem lehet arra a következtetésre jutni, hogy hasznokkal járna az óraátállítás eltörlése. Nincs olyan egyértelmű tudományos álláspont, amelyik az óraátállítás törlését javasolná. Megnehezíti ezt a kérdést, hogy tagállamonként változik ezeknek az előnyöknek és hátrányoknak az egymáshoz viszonyított súlya. A Lordok Háza szerint a Bizottság elmulasztotta az EUMSZ második jegyzőkönyvének 2. cikkében lévő kötelezettségét is. A jogalkotási aktusokra irányuló javaslatok előterjesztése előtt a Bizottságnak széles körű konzultációt kellett volna folytatnia. Ennek során, adott esetben, a tervezett intézkedés regionális és helyi vonatkozásait is figyelembe kellett volna vennie. A Lordok Házának meggyőződése, hogy a tagállamok vannak a legjobb helyzetben annak megítélésére, hogy szükséges-e a tagállamokban az óraátállítás vagy sem. A belső piaci szempontokat előtérbe helyezve, a javaslat csupán két alternatíva közötti választást enged meg a tagállamoknak, és nem ad lehetőséget olyan harmadik opcióra, amely értelmében bizonyos tagállamok az óraátállító rendszerben maradhatnak. A Lordok Háza hiányolja, hogy egy ilyen harmadik opcióra vonatkozó tanulmányt és felmérést a Bizottság nem végzett. Ezen indokok alapján a Lordok Háza úgy véli, hogy az uniós jogalkotó nem tartotta tiszteletben a szubsidiaritás és arányosság elvét.⁵¹

⁵⁰ www.ipex.eu/IPEXL-WEB/scrutiny/COD20180332/dkfol.do (A letöltés dátuma: 2018. 12. 18.)

⁵¹ www.ipex.eu/IPEXL-WEB/scrutiny/COD20180332/uklor.do (A letöltés dátuma: 2018. 12. 18.); www.ipex.eu/IPEXL-WEB/scrutiny/COD20180332/ukcom.do (A letöltés dátuma: 2018. 12. 18.)

Ahogyan Blutman László fogalmazott, a szubszidiaritás elvének való megfelelés vizsgálata nehezen megfogható probléma, valamely jogszabály tartalmi érvényességének vizsgálatára alkalmazni pedig nem egyszerű vállalkozás. (Blutman, 2013:219) A Bizottság és a két nemzeti parlament eltérő véleményen vannak a szubszidiaritás elve megtartásának kérdésében. Véleményem szerint a legnagyobb ellentét abban a kérdésben áll, hogy a Bizottságnak harmadik opcióként meg kellett volna-e tartani a javaslatban az óráátállítást. Ezzel összefüggésben a Bíróság joggyakorlata elég általános: a Bíróság széles mérlegelési jogkört ismert el az uniós jogalkotó számára azokon a területeken, ahol magatartása politikai, gazdasági és szociálpolitikai döntéseket igényel, illetve amikor összetett értékelést és mérlegelést kell végeznie. Ezekben az esetekben nem az a kérdés, hogy a meghozott uniós intézkedés volt-e az egyetlen vagy a lehető legjobb. Az intézkedés jogszerűségére ilyenkor csupán az elérni kívánt céllal kapcsolatos, nyilvánvalóan alkalmatlan jelleg lehet kihatással. Az, hogy az óráátállítás szabályozása ilyen széles mérlegelési jogkört igénylő eset-e, a Bíróság konkrét jogértelmezésétől függ. Azonban a javaslat által előírányzott döntések valójában politikai döntéseknek tűnnek, mivel tudományosan nem lehetett megállapítani, melyik rendszer járna több előnnyel az Unió számára. A politikai döntés megalapozásában pedig a tagállamok és az uniós polgárok véleményére támaszkodik a Bizottság, holott a felmérések statisztikailag nem voltak reprezentatívak. A másik oldalról nem lehet elhanyagolni, hogy huszonnyolcból csupán két nemzeti parlament kifogásolta az irányelvet a szubszidiaritás elvére vonatkozóan. Amennyiben az irányelv elfogadásra kerül, és valamely tagállam azt a szubszidiaritás elvére tekintettel nem tartja elfogadhatónak, akkor a Bíróság előtt megtámadhatja a jogi aktust.

A belső piac széttagoltabbá válhat az óráátállítás eltörlése miatt

Az Európai Unióban belül jelenleg három időzóna van. A bizottsági javaslat értelmében a tagállamok ezen a standard időn belül maguk választanák meg, hogy az állandó téli vagy nyári időszámítást szeretnék-e alkalmazni a területükön. Ez a megoldás azonban sok eltérő időszámításhoz, ezáltal a belső piac széttöredezéséhez és még több költséghez vezethet.⁵² Mivel a szabályozás célja a belső piac működésének biztosítása kell hogy legyen, nem feltétlenül képviselhető az az álláspont, amely szerint a 114. cikk megfelelő jogalap a módosítás elfogadására. A belső piac széttöredezésének veszélye ugyanis a belső piac működésének zavarát is könnyen eredményezheti. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (a továbbiakban: EGSZB) is véleményezte a bizottsági javaslatot, és ennek során arra jutott, hogy ha a tagállamok között nem alakul ki konszenzus az időválasztás kérdésében, akkor az új szabályozás több hátránnyal járhat, mint előnnyel. Tehát a tagállamoknak egymás között meg kellene tárgyalniuk, hogy az állandó téli vagy nyári idő mellett köteleződnék-e el. Emellett az EGSZB a Bizottságnak azt javasolta,

⁵² Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelv az évszakokhoz kapcsolódó óráátállítás megszüntetéséről és a 2000/84/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről [COM(2018) 639 final – 2018/0332 (COD)] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex:52018AE4580> (A letöltés dátuma: 2019. 07. 11.)

hogy a bizottsági javaslat hivatalos benyújtása előtt szélesebb körű konszenzust érjenek el.⁵³ A javaslat ebből a szempontból ellentmondásos, hiszen önmagában nem képes a belső piac optimális működését biztosítani, holott a kitűzött cél ez volna.

A tervezet állása és következtetések

A bizottsági javaslat kapcsán 2019. március 26-án az Európai Parlament első olvasatban 410 szavazattal, 192 ellenszavazattal és 51 tartózkodás mellett már döntött arról, hogy 2021-től ne legyen többé óráátállítás.⁵⁴ A Tanácsban viszont a kézirat lezárásakor még nem szavaztak a kérdésről. Ahhoz, hogy az irányelvet véglegesen elfogadják, a Tanácsnak is el kell fogadnia azt minősített többséggel.⁵⁵ A Parlament képviselői a javaslat elfogadásával egyidejűleg egymás közötti egyeztetésre kérték a tagállamokat, „hogy az egységes piac működését ne forgassa fel az, hogy egyes országok a téli, míg mások a nyári időszámítás mellett döntenek.”⁵⁶ Figyelemre méltó a javaslattal kapcsolatban, hogy mind az EGSZB, mind a Parlament arra inti a tagállamokat az irányelv elfogadása esetére, hogy egymás közötti megállapodásokkal hangolják össze az időválasztást. Ahogy már korábban szó esett róla, önmagában a születendő irányelv nem képes olyan rendszert létrehozni, amely biztosítja a belső piac működését, ez pedig a 114. cikk alapján elfogadható jogi aktusok természetével némiképp ellentétes. További problémáknak ad teret a szubszidiaritás megtartásának kérdése. Lezáratlan marad, hogy érvényesült-e a szubszidiaritás elve annak ellenére, hogy az Unió nem engedi meg a nyári-téli változó rendszer megtartását, ráadásul erre irányuló hatástanulmány hiányában aligha lehet eldönteni ezt a kérdést. A születendő szabályozás azon elvárása, hogy a tagállamok kompromisszumra jussanak egymás között az időszámítások tekintetében, aláássa a bizottsági javaslat azon elvét is, miszerint a tagállamok szabadon választhatják meg, melyik időszámítást szeretnék a jövőben alkalmazni.

Hogy az óráátállító vagy az azt nélkülöző rendszer jár-e több előnnyel, továbbra is nyitott tudományos kérdés marad. Emiatt inkább értékvalasztásnak és politikai preferencia kérdésének tűnik, hogy melyik előny-hátrány csomagot tekintik egyes országok fontosabbnak. A jogalkotásnak továbbra is figyelembe kell vennie az előnyök és hátrányok mérlegét, illetve a joghatóságuk alá tartozó polgárok akaratát. Ezeknek a pontos felmérése azonban több hatástanulmányt igényel.

Az óráátállítás problematikája jól mutatja, hogy a 114. cikk milyen sokrétű jogalkotási mechanizmust hozott létre, és hogy mennyi feltételt kell a jogalkotóknak mérlegelni

⁵³ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre az évszakokhoz kapcsolódó óráátállítás megszüntetéséről és a 2000/84/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről [COM(2018) 639 final – 2018/0332 (COD)] 3.5.1. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex:52018AE4580> (A letöltés dátuma: 2019. 07. 11.)

⁵⁴ A Parlament 2021-től támogatja a nyári és téli időszámítás közti váltás eltörlését www.europarl.europa.eu/news/hu/press-room/20190321IPR32107/az-ep-2021-tol-tamogatja-a-nyari-es-teli-idoszamitas-kozti-valtas-eltorleset (A letöltés dátuma: 2019. 07. 11.)

⁵⁵ [https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2018/0332\(COD\)](https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2018/0332(COD)) (A letöltés dátuma: 2019. 07. 11.)

⁵⁶ www.europarl.europa.eu/news/hu/press-room/20190321IPR32107/az-ep-2021-tol-tamogatja-a-nyari-es-teli-idoszamitas-kozti-valtas-eltorleset (A letöltés dátuma: 2019. 07. 11.)

egy-egy jogi aktus elfogadása során. A belső piac fragmentációjának veszélye, a tagállami kompromisszumok szükségessége és a szubszidiaritással kapcsolatos dilemmák megkérdőjelezik, hogy a 114. cikk megfelelő jogalapként szolgál az óráátállítás eltörlésére. Az egészségi kockázatokra való hivatkozás azonban ellensúlyozhatja ezeket a problémákat azáltal, hogy a Bíróság ilyen kockázatok érdekében tág cselekvési jogkört ismert el az Unió számára. A jogi feltételek sokasága mellett megjelenik a földrajzi adottságok sokfélesége is, ami az ilyen döntések meghozatala során megkerülhetetlen. Éppen ezért a helyi viszonyok figyelembevétele és a kompromisszumkeresés elengedhetetlen lesz, ha az óráátállítás eltörlését a jelenleg tervezett formában fogadják el véglegesen.

Amennyiben az új irányelv hatályba lép, még kérdéses, hogy Magyarország melyik időszámítást választja majd. A magyar sajtó értesülései szerint ugyanis a Miniszterelnökségi Sajtóiroda a következőket nyilatkozta ezzel kapcsolatban: „A kormány egyelőre nem foglalkozott a kérdéssel. A magyar emberek véleményét figyelembe véve, a későbbiekben kíván dönteni az ügyben.”⁵⁷ A bizottsági kérdőív alapján pedig a magyarok 90%-a az eltörlés mellett voksolt, és ha rajtuk múlna, a nyári időszámítást választanák állandó időnek.⁵⁸

Felhasznált irodalom

- BLUTMAN László (2013): *Az Európai Unió joga a gyakorlatban*. Budapest, HVG-ORAC.
- CRAIG, Paul – DE BÚRCA, Gráinne (2011): *The Evolution of EU Law*. Oxford, Oxford University Press.
- DEZSŐ Márta – FÜRÉSZ Klára – KUKORELLI István – PAPP Imre – SÁRI János – SOMODY Bernadette – SZEGVÁRI Péter – TAKÁCS Imre (2007): *Alkotmánytan I*. Budapest, Osiris.
- DIENES-OEHM Egon – ERDŐS István – KIRÁLY Miklós – MARTONYI János – SOMSSICH Réka – SZABADOS Tamás (2014): *Az Európai Unió gazdasági joga I. A belső piac és a közös kereskedelempolitika*. Budapest, ELTE Eötvös.
- Jegyzőkönyv a szubszidiaritás és az arányosság elvének alkalmazásáról 2012 HL C 326.
- JENY Petra – KENDE Tamás – LÖVENBERG Viktória (2011): *Európai Közösségi jog*. Budapest, Novissima.
- PINTÉR Tibor (2017): Az európai integráció – gazdasági és politikai alapú elméleti megközelítések. *Polgári Szemle*, 13. évf. 4–6. sz. 341–364. DOI: <https://doi.org/10.24307/psz.2017.1225>
- SOMSSICH Réka (2011): Jogszabályok közelítése. In OSZTOVITS András: *Az Európai Unióról és az Európai Unió Működéséről szóló Szerződések magyarázata 2*. Budapest, CompLex.

⁵⁷ MRAY, Noemi (2019): Nemzeti konzultációt tervez a kormány óráátállítás ügyben? <https://hu.euro-news.com/2019/03/28/nemzeti-konzultaciott-tervez-a-kormany-oraatallitas-ugyben/> (A letöltés dátuma: 2019. 07. 11.)

⁵⁸ Commission Staff Working Document, Public Consultation on EU Summertime Arrangements, Brussels, 12.9.2018, SWD(2018) 406 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52018SC0406> (A letöltés dátuma: 2019. 12. 18.)

Internetes források

- A Parlament 2021-től támogatja a nyári és téli időszámítás közti váltás eltörlését. Elérhető: www.europarl.europa.eu/news/hu/press-room/20190321IPR32107/az-ep-2021-tol-tamogatja-a-nyari-es-teli-idoszamitas-kozti-valtas-eltorleset (A letöltés dátuma: 2019. 07. 11.)
- Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre az évszakokhoz kapcsolódó óráátállítás megszüntetéséről és a 2000/84/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről [COM(2018) 639 final – 2018/0332 (COD)]. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex:52018AE4580> (A letöltés dátuma: 2019. 07. 11.)
- Commission Staff Working Document, Public Consultation on EU Summertime Arrangements, Brussels, 12.9.2018, SWD(2018) 406 final. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52018SC0406> (A letöltés dátuma: 2019. 12. 18.)
- European Parliamentary Research Service, EU summer-time arrangements under Directive 2000/84/EC: Ex-post impact assessment, October 2017. DOI: <https://doi.org/10.2861/380995>
- HORVÁTH Csaba László (2018): Eltörölhetik az óráátállítást az Európai Unióban, Elérhető: <https://24.hu/kulfold/2018/08/31/oraatallitas-europai-unio-junker/> (A letöltés dátuma: 2019. 12. 18.)
- <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=LEGISSUM:xy0027> (A letöltés dátuma: 2019. 03. 18.)
- [https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2018/0332\(COD\)](https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2018/0332(COD)) (A letöltés dátuma: 2019. 07. 11.)
- ICF International: The application of summertime in Europe: a report to the European Commission Directorate-General for Mobility and Transport (DG MOVE), September 2014. Elérhető: <https://ec.europa.eu/transport/sites/transport/files/facts-fundings/studies/doc/2014-09-19-the-application-of-summertime-in-europe.pdf> (A letöltés dátuma: 2019. 01. 29.)
- JUNCKER, Jean-Claude elnök éves beszéde az Unió helyzetéről az Európai Parlament előtt (2018): Az Unió helyzete. Elérhető: https://ec.europa.eu/commission/priorities/state-union-speeches/state-union-2018_hu (A letöltés dátuma: 2018. 12. 18.)
- MRAY, Noemi (2019): Nemzeti konzultációt tervez a kormány óráátállítás ügyben? Elérhető: <https://hu.euronews.com/2019/03/28/nemzeti-konzultaciott-tervez-a-kormany-oraatallitas-ugyben> (A letöltés dátuma: 2019. 07. 11.)
- Nincs több óráátállítás az EU-ban: de mi történik most? Elérhető: https://europapont.blog.hu/2018/10/02/nincs_tobb_oraatallitas_az_euban_de_mi_tortenik_most?fclid=IwAR1GJ5Xk0s8ct7OqoVTLGgKo7CmUIBRt0SoEGCaShbgH0Lwo2tg6r_bEcSI (A letöltés dátuma: 2019. 01. 29.)

Jogforrások

- Az Európai Parlament és a Tanács 2000/84/EK irányelve a nyári időszámításra vonatkozó rendelkezésekről
- Az Európai Parlament 2018. február 8-i állásfoglalása az óraátállításra vonatkozó rendelkezésekről [2017/2968(RSP)]
- Az Európai Parlament 2019. március 26-i jogalkotási állásfoglalása az évszakokhoz kapcsolódó óraátállítás megszüntetéséről és a 2000/84/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló európai parlamenti és tanácsi irányelvre irányuló javaslatról [COM(2018)0639 – C8-0408/2018 – 2018/0332(COD)] Módosítás 7.
- Az Európai Unió működéséről szóló szerződés
- Az Európai Unióról szóló szerződés 5. cikk
- Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés egyéges szerkezetbe foglalt változata, Hivatalos Lap C 83, 2010. március 30.
- Commission of the European Communities: Communication from the Commission on the precautionary principle (2000). Brussels. COM/2000/0001 final
- Commission of the European Communities (1985): Completing the internal market, White Paper from the Commission to the European Council. Brussels. COM (85) 310 final
- Proposal for a Directive of the European Parliament and of the council discontinuing seasonal changes of time and repealing Directive (2018). 2000/84/EC. COM(2018) 639 final
- www.europarl.europa.eu/factsheets/hu/sheet/33/a-belso-piac-altalanos-elvek (A letöltés dátuma: 2019. 12. 18.)
- www.ipex.eu/IPEXL-WEB/scrutiny/COD20180332/uklor.do (A letöltés dátuma: 2018. 12. 18.)
- www.ipex.eu/IPEXL-WEB/scrutiny/COD20180332/dkfol.do (A letöltés dátuma: 2018. 12. 18.)
- www.ipex.eu/IPEXL-WEB/scrutiny/COD20180332/ukcom.do (A letöltés dátuma: 2018. 12. 18.)
- www.ipex.eu/IPEXL-WEB/scrutiny/COD20180332/uklor.do (A letöltés dátuma: 2018. 12. 18.)

